

5728 SAYILI KANUN İLE 6831 SAYILI ORMAN KANUNU'NUN CEZA HÜKÜMLERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Osman Devrim ELVAN

*Arş.Gör. İ. Ü. Orman Fakültesi Ormancılık Ekonomisi Anabilim Dalı; İSTANBUL
E-posta: elvan40@istanbul.edu.tr*

Özet

Bilindiği üzere ülkemizde ormanlara zarar veren önemli etkenlerden bir tanesi ormanların korunup geliştirilmesi ve devamlılığının sağlanması amacıyla hazırlanmış olan Orman Kanunları ve ilgili mevzuat üzerinde yapılan olumsuz değişikliklerdir. Kanunlarda yapılan söz konusu değişiklikler neticesinde özellikle orman tanımı daraltılmış ve orman sınırı dışına çıkarma işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bununla beraber, orman tanımı ve orman sınırı dışına çıkarma işlemlerine ilişkin değişiklikler yapılırken aynı zamanda orman suçları için öngörülen yaptırımlarda da artışa gidilmiş hatta bazen söz konusu bu şedit cezalandırmaların Anayasa normlarına aykırı olduğu gerekçesiyle, Anayasa Mahkemesine iptali için davalar açılmıştır.

6831 Sayılı Orman Kanunu özel bir kanun olması ve ceza hükümlerinin kendi içinde düzenlemesi nedeniyle aynı zamanda Türk Ceza Kanunu sistemi ile de ilintili değerlendirilmektedir. Bu sebeple Ceza Kanunlarında veya Ceza Hukuku sisteminde yapılan değişiklikler doğrudan veya dolaylı olarak Orman Kanununu da etkilemekte ve zaman zaman Orman Kanununda değişiklik yapılmasına yol açmaktadır.

2005 yılında yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ve onun getirdiği yeni sistem ile ceza sistemimizde önemli değişiklikler olmuş ve bu bağlamda ceza hükümleri içeren Orman Kanununda olduğu gibi diğer kanunlar ile uyumsuzluklar ortaya çıkmıştır. Bu uyumsuzlukları gidermek için hazırlanan uyum kanunu ile birçok kanunda önemli değişiklikler yapılmıştır.

23.01.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5728 Sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 70. maddesinden itibaren 116. maddesine kadar ceza hükümlerini ilgilendiren toplam 33 maddesinde değişiklik yapılmış, yapılan bu değişikliklerin bir kısmı Orman Kanunu'nun ceza hükümleri açısından köklü değişiklikler olup, yargılamada ve ormancılık uygulamasında önemli değişikliklere neden olmuştur. Özellikle belli başlı orman suçlarının yaptırımı ve bunların caydırıcılığı konusunda yapılan bu değişikliklerin bir bölümü kanaatimce yukarıda bahsi geçen hukuk kaideleri ve Anayasal normlara aykırılığın ortadan kalkması nedeniyle yerinde değişiklikler olup, bir kısmı ise orman suçlarında caydırıcılığını olumsuz yönde etkilediği için yerinde değişiklikler olarak değerlendirilmemiştir.

Çalışmada, Eski ve Yeni Türk Ceza Kanunu sistemleri göz önünde bulundurularak genel ceza hukuku prensipleri dahilinde, belli başlı orman suçları örnekleri ile mevcut yargı kararları kullanılarak bu değişikliklerin ormancılık üzerindeki etkileri değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Orman, hukuk, ceza, 5728 Sayılı Kanun

An Analysis of Recent Amendments of Penal Provisions, Based on The Law No: 5728, In Forest Code Of 1956, No: 6831

Abstract

It is well known that one of the underlying reasons for forest degradation is very frequent amendments of forest legislation over the years. The referred amendments have always dealt with legal definition of forest resulting narrowing its contents and thus led delimitation of forest boundary by taken particular pieces of forests lands out its boundary. In addition, along with those alterations, penal provisions

imposed on felonies have substantially been increased, and thus they have been brought in front of the Constitutional Court for annulment.

Since the Forest Code is a special law for forest resources and has the highest priority for enforcement comparing with Criminal Code, it is also the supplementary law of Turkish Criminal Law System. Therefore, any alteration in Criminal Code or penal legislation influences direct or indirectly to Forest Code and leads a series of amendments in the latter laws.

New amendments in Criminal Code enacted in 2005 has launched a new approach in Turkish Criminal System and the same influence reflected in Forest Code as well resulting several new conflicts in between the two. Therefore, to address those conflicts series amendments have been made in forest legislation.

The Law of 2008, No: 5728 has altered 33 articles, provisioning penal and criminal norms of the law, of current Forest Code starting from 70 to 116. Those amendments have radically changed Forest Code including both organic law and criminal procedural law on forest crimes. In my opinion, some of those alterations fit well for current forestry practices and seem reasonable, whereas the others do not discourage crime committing and thus seem unreasonable from this perspective.

In this study, the impact of recent amendments in current Forest Code have been investigated with respect to general principles of criminal law by analyzing court resolutions and the types of forest crimes and by considering new and old Turkish Criminal Law System.

Keywords: Forest, Law, Penalty, The Law No: 5728.

1. Giriş

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 5326 sayılı Kabahatler Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra, idari yaptırım kararı gerektiren fiiller ve suç açısından uygulama birliği sağlanması, ceza hükmü içeren kanunların uygulanmasından kaynaklanan tereddütlerin giderilmesi, Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Kabahatler Kanunu hükümleri dikkate alınmak suretiyle, ceza hükmü içeren kanunlarda yer alan hükümlerin, bu kanunlarla uyumlu hâle getirilmesi, ayrıca, bazı suçların unsurlarında 5237 sayılı Kanuna uyum sağlanması amacı ile 23.01.2008 tarihinde 5728 Sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir (<http://www.tbmm.gov.tr>).

5728 Sayılı Kanun ile ceza hükümleri bulunan ve yeni ceza hukuku sistemi ile uyumlaştırılan 148 adet kanundan biri olan 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun, 70 ile 116. maddeleri arasında yer alan 33 maddesinde çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu değişikliklerin bir bölümü maddenin tümünü değiştirirken, bazı maddelerinde ise düzeltmeler yapılmıştır. Bu bağlamda 6831 Sayılı Kanunun 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 105 ve 107. maddeleri ile Kabahatler Kanunu, 79, 83, 84 ve 88. maddeleri ile Ceza Muhakemesi Kanunu, 78, 92, 93, 94, 97, 104, 105, 106 ve 108. maddeleri ile de Türk Ceza Kanunu uyumlaştırılmıştır. Bu maddelerin haricinde ise diğer bazı maddelerin ceza miktarında değişiklikler yapılmıştır.

2. 5728 Sayılı Kanun ile Madde Metinlerinde Değişiklik Yapılan Önemli Orman Suçları

Çalışmanın bu kısmında 5728 Sayılı Kanun ile madde metinleri yeniden düzenlenen orman suçlarından önemli olanlar incelenmiştir. Buna göre 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun ağaç ve fidan kesme suçunun düzenlendiği 91. maddesi, orman işgal ve faydalanma suçunun düzenlendiği 93. maddesi ve orman yangınlarının düzenlendiği 110. maddesinin değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca yine orman suçları ile bağlantılı olarak suçun faili, suçların içtması, orman suçlarında müsadere uygulaması, tazminat ve yargılama usulüne dair yeni uygulamalar ilerleyen bölümlerde değerlendirilmiştir.

2.1. Ağaç Kesme Suçu

6831 sayılı Orman Kanunu'nun 14. maddesinde tanımlanan ve 91. maddesinde ceza hükmü yer alan ağaç ve fidan kesme suçu 5728 Sayılı Kanun ile yeniden düzenlenmiş ve yapılan

düzenleme ile cezaya konu hareket şekilleri ile özellikle ceza miktarında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Daha önce iptali yönünde Anayasa Mahkemesinde dava konusu¹ olan ancak iptal edilmeyen 91. madde, açılan davaların gerekçelerinde de eleştirilmiş ve ceza miktarlarının suça oranla ağır neticeler doğurduğu belirtilmiştir. Hatta bir fidan kesmenin cezasının suçun kanun maddesinde yazılı bütün ağırlaştırıcı hallerinin gerçekleştiği durumlarda 144 ay hapis ve para cezasına tekabül ettiği de ayrıca ifade edilmiştir. Burada en önemli etkenin fidan kesme cezasına verilen beş misli ceza uygulaması olduğunu belirtmek mümkündür. Diğer taraftan suçun Milli Park sınırları içinde gerçekleşmesi durumunda Milli Parklarda işlenen suçların kanunda belirlenen cezasının bir misli olması nedeniyle cezanın alt haddinden miktarı teorik olarak 24² yıl hapis ve para cezasına kadar ulaşabilmektedir (Elvan, 2006).

5728 Sayılı Kanun ile getirilen düzenlemede³ özellikle fidan kesme suçunun cezası beş misliden bir misliye indirilmiş ve ayrıca dikiliden kesilen ağaçların 20 cm kutrundan küçük olması halinde uygulanan bir misli ceza artımı⁴ ve ilerleyen bölümde de değinileceği üzere suçun failine göre cezada artıma gidilmesi kaldırılmıştır.

5728 Sayılı Kanun, ceza uygulamasında birtakım artırımları kaldırmış olmasına rağmen suçun ağırlığına göre hakime asıl cezayı uygulamada geniş taktir yetkisi tanımış ve üç aydan beş yıla kadar değişen hapis cezası ve bin güne kadar adli para cezasını⁵ öngörmüştür. Kanun ayrıca önceki yaklaşıma paralel olarak fidanlara ve fidan ekim sahalarına özel önem vermiş, fidan kesme eyleminin cezasını asıl cezanın bir misli olarak belirlemiş, fidan ekim sahalarında da yine suçun ağırlığına göre bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmedilebileceğini ifade etmiştir.

Ağaç ve fidan kesme suçuna ilişkin 5728 Sayılı Kanun ile getirilen en önemli yaklaşımlardan birinin, cezalandırmada ağaç ve fidanın hayatiyetlerini sona erdirecek hareket şekillerine asıl

¹6831 sayılı Orman Kanununun 91. maddesinin 1,2,3,5 ve 9. fıkraları ile 93. maddesinin 1 ve 2. fıkralarının iptali için Anayasa Mahkemesine İvrindi Sulh Ceza Mahkemesi (E: 2001/406),Gülnar Sulh Ceza Mahkemesi (E: 2001/447), Biga Sulh Ceza Mahkemesi (E: 2002/109) ve Kınık Sulh Ceza Mahkemesi (E: 2002/145) Anayasa mahkemesine değişik tarihlerde dava açmışlar ve Yüce Mahkeme itirazlar arasındaki hukuki irtibat nedeniyle dosyaları birleştirmiş, 17.02.2004 tarih ve 2001/406 esas sayılı kararını vermiştir (Anayasa Mahkemesi, 2005)

²6831 sayılı kanunda yazılı cezanın "hapis cezası" olması sebebiyle Eski Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre hapis cezasının (yeni kanunda süreli hapis cezası) 20 yılı aşamayacağından (Hapis cezası yedi günden yirmi seneye kadardır (Centel, 2001), bu nedenle hesaplanan ceza miktarı da 20 yıl hapis cezasına inmektedir.

³ 6831 SK, Madde 91- 14 üncü maddenin (A) ve (B) bentleri ile yasak edilen fiillerden dikiliden ağaç kesenler, kökünden sökenler veya hayatiyetini sona erdirecek şekilde boğanlar, ağaçlardan yalamuk, pedavra, hartama çıkarımlar üç aydan beş yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır. Ancak suçun konusunun münhasıran yakacak nitelikte emval veren ağaç olması halinde, verilecek ceza yarı oranında indirilir.

Suçun konusunun fidan olması halinde birinci fıkraya göre verilecek ceza bir kat artırılır.

Fidan ekim sahasını bozan kişi bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Birinci fıkradaki ağaç kesme ve sökme fiillerinin işlenmesinde motorlu araç ve gereçler kullanılması halinde verilecek ceza bir kat artırılır. Ancak, fidanlar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

14 üncü maddenin (A) ve (B) bentleriyle yasak edilen ve yukarıdaki fıkralarda yazılı bulunmayan fiilleri işleyenler üç aya kadar hapis ve yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Bu Kanunun 14 üncü maddesinin (A) ve (B) bentlerine muhalif hareket edenler orman sahipleri ise iki seneye kadar hapis ve adli para cezasıyla cezalandırılır. Ancak kendi arazisi üzerinde tohum ekmek veya fidan dikmek suretiyle yetiştirilecek ormanların sahipleri yukarıdaki fıkra hükmüne tabi değildir."

⁴ 14 üncü maddenin (A) ve (B) bentleriyle yasak edilen fiillerden yapacak emval veren ağaçları kesenler iki aydan bir seneye kadar hapis ve yapacak emvalin beher metre küpü için beşbin liradan yirmibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Ancak yirmi santimetre kutrundan aşağı olanlar için bu cezalar bir misli artırılarak hükümlenir.

⁵ Adli para cezası; beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir. En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsî hâlleri göz önünde bulundurularak takdir edilir. (<http://www.turkhukukrehberi.net/adli-para-cezası/>)

cezaların verilmiş olmasıdır. Çünkü maddenin önceki halinde⁶ ağaç ve fidanların hayatîyetlerini sonlandıracak fiillerin yanı sıra kesilen yapacak emval veren ağaçlardan odun ve kömür yapılması eylemleri de altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılmış bulunmaktaydı. Yeni düzenleme ile bu husus kanun maddesinden çıkartılarak 91. maddenin 5. fıkrasına⁷ konu olmuştur.

2.2. Orman İşgal ve Faydalanma Suçu

6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 17. ve 93. maddelerinde düzenlenen ve literatürde orman işgal ve faydalanma suçu olarak adlandırılan suça ilişkin, 5728 Sayılı Kanunla başta suçun ceza miktarında yapılan artış olmak üzere suçun ağırlatıcı hallerinde ve müsadere konusunda önemli değişiklikler getirilmiştir. Buna göre yeniden düzenlenen 93. madde⁸ ile, 17. maddede yasak edilen orman işgal ve faydalanma fiilleri⁹ için öngörülen hapis cezası, altı aydan bir yıla kadarken, yeni düzenleme ile bu cezalar altı aydan iki yıla çıkarılmıştır. Diğer taraftan, işgal ve faydalanma fiillerinin yeniden tarla açmak suretiyle vaki olduğu veya yanmış orman sahalarına ilişkin bulunduğu veya kesinleşmiş orman kadastro sınırları içerisinde işlenmesi halleri¹⁰ ayrı bir suç olmaktan çıkarılmış, bu suçlar yeni düzenleme ile suçun ağırlatıcı hali olarak değerlendirilmiş ve asıl cezanın bir kat artırılması şeklinde düzenlenmiştir.

Orman işgal ve faydalanma suçuna ilişkin ceza düzenlemesinde ayrıca suça konu sahanın beş dekadardan fazla olması durumunda hesaplanmış cezanın yarı oranında artırılması uygulaması yürürlükten kaldırılarak, hakime tahrip edilen sahanın miktarına göre asıl cezada getirilen artış ile takdir hakkı tanınmıştır.

Yukarıda da belirtildiği üzere orman suçlarında müsadere müessesesi işgal ve faydalanma suçu neticesinde ele geçen araç ve gereçler ile müsadereye tabi eşyalar konusunda yenilikler getirmiş ve 2005 yılında yürürlüğe Türk Ceza Kanunu sistemine tabi tutulmuştur. Müsadere başlığı ile açıklanacak bölümde de ifade edileceği üzere, değişiklik öncesi orman suçlarında müsadere Orman Kanunu'nda düzenlenmiş hükümlere göre uygulanmakta idi.

2.3. Orman Yakma Suçu

Orman yangınlarının önlenmesi ve yanmış orman sahalarının başka amaçla kullanılmaması konusunda iç hukukumuz başta Anayasa olmak üzere katı hükümler içermektedir. Anayasanın

⁶14 üncü maddenin (A) ve (B) bentleriyle yasak edilen fiillerden yapacak emval veren ağaçları keserek odun veya kömür yapanlar bir aydan altı aya kadar hapis ve odunun beher kentali için bin lira, kömürün beher kentali için de beşbin lira ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu suretle verilecek para cezası üçbin liradan aşağı olamaz.

⁷ 14 üncü maddenin (A) ve (B) bentleriyle yasak edilen ve yukarıdaki fıkralarda yazılı bulunmayan fiilleri işleyenler üç aya kadar hapis ve yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

⁸ Madde 93- Bu Kanunun 17 nci maddesinde yasak edilen fiilleri işleyenler veya izne bağlı işleri izinsiz yapanlar, 91 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

İşgal ve faydalanma suçunun yeniden tarla açmak suretiyle veya yanmış orman sahalarında ya da kesinleşmiş orman kadastro sınırları içerisinde işlenmesi halinde verilecek ceza bir kat artırılır.

Bu maddede tanımlanan suçların konusunu oluşturan, işlenmesinde kullanılan ve işlenmesiyle elde edilen eşya veya mahsul Türk Ceza Kanununun müsadereye ilişkin hükümlerine göre müsadere edilir. Müsadere olunan mahsuller satılarak bedeli Orman Genel Müdürlüğüne irad kaydolunur. Müsadere olunan tesisler ise Orman Genel Müdürlüğüne aynen muhafaza edilebileceği gibi ihtiyaç görüldüğü takdirde ormancılık veya diğer kamu hizmetlerinde kullanılabilir. Aksi takdirde ilgili orman idaresince, yıkılmak suretiyle karar infaz olunur. İdarenin bu husustaki talebi halinde genel zabıta kuvvetleri idareye yardım etmekle mükelleftir.

17 nci maddenin üçüncü fıkrasındaki yerleri amaç dışı kullananlar ve amaç dışı kullanılmasına izin verenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

⁹ 6831 Sayılı Kanun Madde 17/1:Devlet ormanları içinde bu ormanların korunması, istihsal ve imarı ile alakalı olarak yapılacak her nevi bina ve tesisler müstesna olmak üzere; her çeşit bina ve ağıl inşası ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması ve tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır.

¹⁰ 6831 Sayılı Kanun Madde 93/2 (değişiklikten önceki hali):İşgal ve faydalanma yeniden tarla açmak suretiyle vaki olduğu veya yanmış orman sahalarına ilişkin bulunduğu veya kesinleşmiş orman kadastro sınırları içerisinde işlendiği takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

169. maddesi ile, devletin ormanları korumak ve genişletmek için her türlü önlemi alması gerektiği, yanmış orman sahalarının hemen ağaçlandırılması ve buraların başka amaçlarla kullanılmasına izin verilmeyeceği güvence altına alınmıştır. 169. madde ayrıca ormanları yakmanın ve yok etmenin genel ve özel affa konu olamayacağını belirtmiştir.

1956 yılında yürürlüğe giren 6831 sayılı Orman Kanunu ise orman yangınlarına özel önem vermiş ve bu konuda beşinci fasılda bir bölüm ayırarak (Madde 68-76) orman yangınlarına karşı alınacak önlemleri ve yanmış orman sahalarının korunmasına dair düzenlemelere yer vermiştir. Kanun 76. maddesinde orman yakma suçunun hareket şekillerini belirtmiş, 110. maddesi ile bu hareket şekillerinin yanı sıra manevi unsur kast ve taksiri de ayrıca cezalandırmaya konu etmiştir.

5728 Sayılı Kanun ile gözden geçirilen 110. madde¹¹, 76. maddeye¹² atıfta bulunarak, maddenin b, c ve d fıkralarında yazılı fiilleri gerçekleştirenlerin cezasında önceki düzenlemede olduğu gibi bir ayrıma gitmeyerek aynı grupta değerlendirmiş ve önceki düzenlemede yer alan bir yıla kadar olan hapis ve çeşitli para cezalarını, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile adli para cezasına çevirmiştir. Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak orman yangınına sebebiyet verenleri iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası¹³ ile cezalandıran düzenlemede dikkat çeken diğer bir husus ise, failin dikkatsizlik ve özensizlikten kaynaklanan yangını söndürmede göstereceği iyi niyet ve çabanın cezada hafifletici bir hal almasıdır. Fail böyle bir çaba göstermesi ve zararın azlığı halinde cezası yarı oranında indirilmektedir. Ayrıca düzenleme ile yangın sonucu meydana gelen zararın değerlendirmesinde önemli bir yenilik getirilmiştir. Buna göre, yanan ağaç ve ağaççıkların değer kaybının dikkate alınmasının yanı sıra alt tabaka orman örtüsünün ve toprağın humuslu tabakasının yanması ile meydana gelen zarar ve verim kaybı da dikkate alınmaktadır.

Orman yangınlarına ilişkin 5728 Sayılı Kanun ile yapılan bir diğer değişiklik ise, kasten orman yakma suçunda kanun koyucunun cezanın alt sınırını on yıl olarak belirlemiş olması ve üst sınırının ucunu açık bırakmasıdır¹⁴. Ayrıca yirmi dört yıldan otuz yıla kadar hapis ve para cezası olan terör amaçlı orman yakma suçunun cezası da müebbet hapis ve yirmi bin gün adli para cezası olarak belirlenmiştir. Bütün bunlara ek olarak orman yangını esnasına ölüm ve yaralanma olması durumunda, bu suçlardan dolayı ayrı ceza verileceği de hüküm altına alınmıştır.

¹¹ Madde 110- 76 ncı maddenin (a) bendinde belirtilen fiili işleyenlere elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

76 ncı maddenin (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen fiilleri işleyenler hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezasına hükmolunur.

Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak orman yangınına sebebiyet verenler iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak failin yangının söndürülmesine ve etkilerinin azaltılmasına yönelik çabaları veya meydana gelen zararın azlığı göz önünde bulundurularak, verilecek ceza yarısına kadar indirilir. Zararın belirlenmesinde yangın sonucu tamamen yanan ağaç ve ağaççıkların değeri, kısmen yanan ağaç ve ağaççıkların değerinde meydana gelen azalma, alt tabaka orman örtüsünün yanması nedeniyle oluşan zarar ve toprağın humuslu tabakasının yanması nedeniyle meydana gelen verim kaybı dikkate alınır.

Kasten orman yakan kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Devletin güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde devlet ormanlarını yakan kişi müebbet hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu maddede yazılı suçların işlenmesi sebebiyle, ölüm veya yaralanmanın meydana gelmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı cezaya hükmolunur.

¹² Madde 76 – (Değişik : 4/7/1995 - 4114/1 md.)

a) Devlet ormanlarında; Orman İdaresince belirlenen konak yerlerinden başka yerlerde geceleme,

b) Ormanlarda izin verilen ve ocak yeri olarak belirlenen yerler dışında ateş yakmak veya izin verilen yerlerde yakılan ateşi söndürmeden mahalli terk etmek,

c) Ormanlara sönmemiş sigara veya yangına dolaylı olarak yol açabilecek madde atmak,

d) Ormanlara dört kilometre mesafede veya bu Kanunun 31 inci ve 32 nci maddeleri kapsamına giren köyler hudutları içinde anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak, yasaktır.

¹³ Yeni düzenlemeden önce iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmekte idi.

¹⁴ Yeni düzenlemeden önce kasten orman yakma suçunun cezası 10 ile 15 yıl arasında hapis cezası olarak uygulanmakta idi.

Orman yangınlarına dair son olarak sembol bir değişikliğinde altını çizmekte fayda bulunmaktadır. Bu değişiklik kamuoyunda sıkça eleştirilen ve kanunun 70. maddesinde yer alan orman yangınlarında söndürme işinde çalışanlara dağıtılan ücretsiz ekme ve katığın yanı sıra sigara verilmesi uygulamasından “sigaranın” çıkarılmış olmasıdır.

3. Orman Suçlarında 5728 Sayılı Kanuna Göre Suçun Failine İlişkin Değişiklikler

Suç devletin, ülkesinde yaşayanlara yüklediği bir emrin ihlali olduğuna göre, insan tarafından işlenmeyen bir suç düşünülemez. Ceza hukuku anlamında hukuka aykırı fiili işleyen kimse suçun failidir (Toroslu, 1988). Başka bir tanımla faillik; her bir suça ilişkin olarak kanunların tanımladığı haksız fiilin gerçekleşmesi halinde söz konusu olmaktadır (Özgenç, 1996).

Orman suçlarında fail, kendisine suç isnat edebilecek herkes olabilmektedir. Örneğin 6831 Sayılı Kanunun 93 maddenin birinci fıkrasında “bu kanunun 17. maddesinde yasak edilen fiilleri işleyenler...” şeklinde belirtilerek, suçu işleyenlerde herhangi bir nitelik aranmadığı ve bir sınırlama getirilmemiştir. Ancak 6831 Sayılı Orman Kanunu bazı maddelerinde suçu işleyenler konusunda cezada artıma gidilmesini benimsemiş ve söz konusu yaklaşım daha öncede belirtildiği üzere Anayasa Mahkemesinde iptal davasına konu olmuştur. Bu durumlardan en çok tartışılanı, kanunun 91. maddesinde yer alan düzenleme olmuştur. Buna göre 91. maddenin dokuzuncu fıkrası¹⁵, ağaç ve fidan kesme suçunu suçun işlendiği köy nüfusuna bağlı ve fiilen orada oturmayan kişiler tarafından işlenmesi halinde cezada iki misli artıma gitmiştir. Anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesi ile iptali istenen bu fıkra Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmemiş olmasına rağmen 2008 yılında yürürlüğe giren 5728 Sayılı Kanun ile madde metninden çıkarılmıştır. Ancak 6831 Sayılı Kanunun 95. maddesinde yer alan ve ormanlara izinsiz hayvan sokma fiilinin, fiilin işlendiği orman içi köy nüfusuna kayıtlı ve fiilen bu köyde oturanlar dışındakilerin işlenmesi hâlinde belirlenen cezaların iki kat artırılması uygulaması ise varlığını korumuştur.

Suçun failine ilişkin bir başka gelişme, özel orman sahiplerinin 6831 Sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (A) ve (B) bentlerine muhalif hareket etmeleri halinde öngörülen bir aydan bir seneye kadar olan hapis cezası ile para cezasının iki seneye kadar hapis ve adli para cezasına dönüştürülmüş olmasıdır.

Konuya ilişkin diğer bir yeni düzenleme ise, 6831 Sayılı Kanunun 105. maddesinde yapılmıştır. Söz konusu değişiklik orman yangınları esnasında yangın yerine gitmekle mükellef kişiler ve görevli memurların yangın yerine gitmemesi veya sevk idaresini yapmamasını cezalandıran madde metninde yapılmıştır. Buna göre, yetkili memurlar ve orman memurlarının yangın yerine gitmemeleri halinde görevi kötüye kullanma suçu¹⁶ yerine, Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 170. maddesinde¹⁷ tanımlanan genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu isnat edilmiştir. Daha açık bir ifade ile orman yangını esnasında görevini ihmal eden memurların orman yakma suçunu ihmali olarak işledikleri kanaatiyle cezalandırılması ve suçun faili konumuna düşmeleri söz konusu olmaktadır.

¹⁵ 14 üncü maddedeki suçları, suçun işlendiği orman içi köy nüfusuna kayıtlı ve fiilen bu köyde oturanlar dışındakilerin işlenmesi halinde yukarıdaki cezalar iki misli artırılır.

¹⁶ 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu Madde 230/2; Bu savsama ve gecikmeden veya üstünün yasal buyruklarını yapmamış olmaktan Devletçe bir zarar meydana gelmişse, derecesine göre altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile birlikte süreli veya temelli olarak memuriyetten yoksun kalma cezası da hükmolunur (<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr>).

¹⁷ 5237 Sayılı Kanun Madde 170. - (1) Kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda;

a) Yangın çıkaran, b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olan,

c) Silahla ateş eden veya patlayıcı madde kullanan, Kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Yangın, bina çökmesi, toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın tehlikesine neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

4.Orman Suçlarında 5728 Sayılı Kanuna Göre İçtimaı Uygulamasında Değişiklikler

Ceza hukukunun temel kurallarından birisi “kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır” şeklinde ifade edilmiştir. Söz konusu kuralın istisnaları ise suçların içtimaı bölümünde irdelenmiştir. Bu istisnalar dışında işlenen her bir suç ile ilgili olarak ayrı ayrı cezaya hükmedilmektedir (Noyan, 2005).

Suçta netice, kanuni tarifte belirtilen ve dış alemde meydana gelen değişikliktir. Prensip olarak her netice ayrı bir suç oluşturur ve fail kaç netice meydana getirmişse o kadar suç işlemiş sayılarak, her birinden dolayı ayrı ve bağımsız cezalara maruz kalır. Ancak, bu kuralın istisnaları; mürekkep suç, fikri içtima ve müteselsil suçlardır. Bu suçlar söz konusu olduğunda, ortaya çıkan değişik neticelerden dolayı faile çeşitli cezaların verilmesi yerine, bir tek cezanın verilmesi ile yetinilmektedir¹⁸.

Yeni TCK'nın bileşik suç başlıklı 42. maddesinde, biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması nedeniyle tek fiil sayılan ve doktrinde bileşik suç (mürekkep suç) olarak adlandırılan fiilin tanımı yapılmış ve bu tür suçlarda, suçu oluşturan “araç suçtan” dolayı ayrıca ceza verilmeyeceği, dolayısıyla cezaların içtimaı hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir¹⁹.

2008 yılında yürürlüğe giren 5728 Sayılı Kanun'dan önce, en sık karşılaşılan durum orman işgal ve faydalanma suçu ile ağaç kesme suçunun bileşik suça konu olmasıdır. Bu iki farklı suçun birleşmesiyle oluşan suç genel olarak orman işgal ve faydalanma suçu olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, Yargıtay'ın bir kararında suça konu yerdeki 3 adet ağaç ile diri örtüyü toprağın verim gücünden yararlanmak için kaldırmanın açma suçunu oluşturduğuna dair hüküm verilmiştir²⁰. Başka bir kararda da açma suçuna yönelik ağaç kesilmesi ile açma suçunun tamamlanacağını altı çizilmiştir.²¹ Ancak 2008 yılında 5728 SK ile yapılan değişiklik sonucu, ağaç kesme suçu ile işgal ve faydalanma suçunun bileşik suça konu olması hali ortadan kalkmış ve kanun maddesine bir ekleme yapılarak, orman işgal ve faydalanma suçunda ağaç kesilmesi halinde ayrıca ağaç kesme suçunun düzenlendiği 91. madde hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Yine aynı kanunla yapılan değişiklik neticesinde, izinsiz maden açma suçu ile orman işgal ve faydalanma suçunun bileşik suça konu olamayacağı ve izinsiz maden açmalarda veya izin sahası dışına taşma olması halinde, orman işgal ve faydalanma suçunun düzenlendiği ilgili madde hükümlerinin ayrıca uygulanacağı belirtilmiştir.

Kısaca, 5728 Sayılı Kanun ile, 6831 Sayılı Kanunun 92²² ve 94²³. maddelerinde yapılan değişiklikler neticesinde, izinli sahalarda izinsiz yapılaşma ve izin sahasının dışına çıkması

¹⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu T. 15.02.2005, E. 2005/11-12, K. 2005/12

¹⁹ www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc.

²⁰ Yargıtay 3.CD., T. 18.11.1992, E. 1992/1403, K. 1992/1392 (Aygen, 2000)

²¹ Yargıtay 3.CD., T. 25.10.1999, E. 1999/9471, K. 1999/11254 (Mestav, 2001)

²² 6831 SK, Madde 92- Bu Kanunun 16 ncı maddesi gereğince izin almadan ormanlardan açılan maden ocakları idarece kapatılır. Çıkarılan madenler ve her türlü tesisler ile alet, edevat ve nakil vasıtalarına elkonulur. Elkonulan mallar, Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre müsadere edilir.

Bu Kanunun 16 ncı maddesi gereğince izinsiz maden ocağı açanlara veya işletenlere, 91 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası verilir.

Kanun hükümlerine göre verilen ruhsat veya izin belgesindeki sürenin dolmasına rağmen maden ocağı işletmeye devam edenler ya da izin verilen alandaki sınırı aşanlar, 91 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere, bu Kanunun 93 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.

Başkaca zarar husule gelmiş ise bu zarar ayrıca genel hükümlere göre hukuk mahkemesinde dava açmak suretiyle tazmin ettirilir. İzin alarak bu nevi ocakları açanlar idarece kendilerine veya temsilcilerine tebliğ edilecek tedbirlere riayet etmezler ise beşbin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. Ayrıca, bu tedbirlere riayet edilinceye kadar ocaklar işletilmekten men edilir.”

²³ Madde 94- Bu Kanunun 18 inci maddesinde belirtilen ve yapılması izne bağlı fabrika, hızar ve şeritlerle, kireç, terebentin, katran, sakız, 92 nci madde kapsamı dışında kalan taş, kömür, toprak ve buna benzer ocaklar ile balık üretim tesislerini orman sınırları içinde izinsiz kuranlar, 91 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere altı aydan iki

hallerinde sahada ağaç tahribatı yapılmış ise, kanunun 91. maddesinde yazılı ceza hükümlerinin uygulanacağı, 16. maddesinde belirtilen maden araştırma ve işletme izin sahalarının dışında çıkılması veya izinli işleri izinsiz yapılması durumunda ise 91. maddede belirtilen cezalara ilaveten 93. madde hükümlerinin de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

5. Orman Suçlarında 5728 Sayılı Kanuna Göre Müsadere Uygulamasında Değişiklikler

Müsadere²⁴ (zoralm), kanunda yazılı olan hallerde belirli malların mülkiyetinin mahkeme kararıyla maliklerinden alınarak kamusal bir kuruma verilmesini kabul eden ve Yeni Türk Ceza Kanunu'na göre, güvenlik tedbiri niteliği taşıyan bir kurumdur (Demirbaş, 2005).

Bilindiği üzere 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu'nda özel yasalar ile ceza yasası arasındaki ilişkide önemli değişiklikler yapılmıştır. Genel yasa niteliğinde olan Türk Ceza Kanunu'nun, yalnızca özel yasalarda herhangi bir düzenleme bulunmaması durumunda uygulanabileceğini öngören sınırlama kaldırılmış olup Kanunun 5. maddesi ile Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerinin özel ceza yasaları ve ceza içeren yasalardaki suçlar hakkında da uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Yeni TCK'nın uygulama şekli hakkında yürürlüğe giren 5252 Sayılı Kanun'un²⁵ geçici maddesi ile, diğer yasaların Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerine aykırı hükümleri, ilgili yasalarda gerekli değişiklikler yapılmaya kadar en geç 31 Aralık 2008 tarihine kadar uygulanacağı hükmü eklenmiştir²⁶. Bu nedenle temel ceza kanunlarında uyumlaştırma yapan 5728 Sayılı Kanun uyarınca, Orman Kanununda düzenlenen müsadere hükümleri değiştirilerek genel kanun olan Yeni Türk Ceza Kanununa bırakılmıştır. Orman Suçlarında müsadere edilen eşyanın hangi uygulamaya tabi tutulacağı ile ilgili 84. madde, 5728 Sayılı Kanunun 195²⁷ ve 200.²⁸ maddeleri

---

yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca, bunların işletilmesi men edilerek tesislerin Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre müsadere hükmolunur.

Bu Kanunun 18 inci maddesinde belirtilen ve birinci fıkrada yazılı fiili orman sınırları dışında işleyenlere bin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir ve bunların işletilmesi yasaklanır.

Bu Kanunun 14 üncü maddesinin (C) ve (E) bentlerinde yazılı fiilleri işleyenlere yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir”.

²⁴ Müsadere, Arapça “sudur” kökünden üretilmiş olup memnu, yasak bir şeyin kanuna uygun olarak alınması anlamındadır (Maliye Bakanlığı Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı, 2000).

²⁵ 2006 yılında 5560 sayılı Kanun ile süre 2008'e kadar uzatıldı

²⁶ 04.11.2004 tarihli 5252 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, Geçici madde 1.

²⁷ Madde 195- 6831 sayılı kanunun 84 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“madde 84- Orman Kanununa aykırılık oluşturan fiillerden dolayı elkonulan ağaç, tomruk, kereste, yakacak ve sair mahsuller, vazifeli orman memurları tarafından muhafaza edilmek üzere orman depolarına, orman deposu yoksa ve fiilin işlendiği yer belediye hudutlarında ise o yer belediyesine, köy hudutları içinde ise o köy muhtarına, yokluğunda vekiline, onun da yokluğunda ihtiyar heyeti üyelerinden birine yediemin senedi mukabilinde teslim olunur. Belediye veya köy yetkililerine teslim edilen bu mallar en kısa zamanda orman depolarına idarece nakledilir. Bunlardan çürüyecek veya bozulacak olanlarla muhafazası zor ve masraflı bulunanlar, Ceza Muhakemesi Kanununun 132 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları hükümlerine uygun olarak orman işletme müdürlüklerinin müsadere mallar satış komisyonlarınca, mahallinde veya pazar yerlerinde ilan edilmek suretiyle derhal satılır.

Nakil vasıtası ve suç aletleri ile orman emvalinin satış bedelinin tamamı Orman Genel Müdürlüğü hesabına irat kaydedilir”.

²⁸ Madde 200- 6831 sayılı Kanunun 93 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 93- Bu Kanunun 17 nci maddesinde yasak edilen fiilleri işleyenler veya izne bağlı işleri izinsiz yapanlar, 91 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

İşgal ve faydalanma suçunun yeniden tarla açmak suretiyle veya yanlış orman sahalarında ya da kesinleşmiş orman kadastro sınırları içerisinde işlenmesi halinde verilecek ceza bir kat artırılır.

Bu maddede tanımlanan suçların konusunu oluşturan, işlenmesinde kullanılan ve işlenmesiyle elde edilen eşya veya mahsul Türk Ceza Kanununun müsadereye ilişkin hükümlerine göre müsadere edilir. Müsadere olunan mahsuller satılarak bedeli Orman Genel Müdürlüğüne irad kaydolunur. Müsadere olunan tesisler ise Orman Genel Müdürlüğüne aynen muhafaza edilebileceği gibi ihtiyaç görüldüğü takdirde ormancılık veya diğer kamu hizmetlerinde kullanılabilir. Aksi takdirde ilgili orman idaresince, yıkılmak suretiyle karar infaz olunur. İdarenin bu husustaki talebi halinde genel zabıta kuvvetleri idareye yardım etmekle mükelleftir.

ile değiştirilerek müsadere uygulamasının Yeni Türk Ceza Kanunu göre yapılacağını hüküm altına almıştır.

Böylece, Orman Kanunu'na muhalefette kullanılan suç aletlerinin müsaderesini genel müsadere hükmünden ayırarak Orman Kanunu'ndaki özel müsadere hükmü içine dahil eden ve orman suçlarının işlenmesinin önüne geçilmesini²⁹ amaçlayan uygulama, yerini genel uygulamaya bırakmıştır.

Söz konusu uygulama ile, Yeni Türk Ceza Kanunu, müsadere konusunda önemli değişiklikler yaparak, müsadereyi, eşya müsaderesi (md 54³⁰) ve kazanç müsaderesi (md 55³¹) olmak üzere ikiye ayırmıştır.

Eşyaların müsaderesi, Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesinde düzenlenmiştir. Altı fıkra halinde düzenlenen maddede, hangi eşyaların müsadere edileceği belirtilmiştir. Bu düzenlemeye göre; kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan eşya, kasıtlı bir suçun işlenmesine tahsis edilen eşya, suçtan meydana gelen eşya, suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, suç oluşturan eşya, eşyanın kısmen müsaderesi ve eşya değeri kadar paranın müsaderesi mümkün olabilmektedir.

Kazanç Müsaderesi, Yeni Türk Ceza Kanunu'nun benimsemiş olduğu bir diğer müsadere şeklidir. Eşya müsaderesinde olduğu gibi bir güvenlik tedbiri olan "kazanç müsaderesi" Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesinde düzenlenmiş ve söz konusu maddenin birinci fıkrası gereğince, maddi menfaatler ve ekonomik kazançlar hakkında müsadere kararı verilebilmektedir (Gedik, 2007). Buna göre, failin, suçun işlenmesi ile elde ettiği bütün malvarlığı değerleri müsadere edilebilecektir.

Kazanç müsaderesinin eşya müsaderesinden farkı; eşya müsaderesine sadece maddi varlığı bulunan nesnelere konu olabilirken, kazanç müsaderesinin konusunu ekonomik değer taşıyan her türlü menfaat oluşturabilmektedir. Eğer söz konusu ekonomik değerler başka kazançlara dönüştürülüyor ise bu kazançlarda müsadereye konu olabilmektedir. Örneğin belli miktar paranın hisse senedine dönüştürülmesi gibi (Özbek, 2005).

---

17 nci maddenin üçüncü fıkrasındaki yerleri amaç dışı kullananlar ve amaç dışı kullanılmasına izin verenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır".

²⁹ 17.06.2004 tarihinde Orman Kanunu'nda Bazı Değişiklikler Yapılması Hakkında 5192 Sayılı Kanun'un gerekçesi.

³⁰ 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu Madde 54. - (1) İyi niyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir.

(2) Birinci fıkra kapsamına giren eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsaderesinin başka bir surette imkansız kılınması halinde; bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsaderesine karar verilir.

(3) Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suçta nazaranda daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsaderesine hükmedilmeyebilir.

(4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir.

(5) Bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsaderesi gerektiğinde, tümüne zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak olanaklı ise, sadece bu kısmın müsaderesine karar verilir.

(6) Birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suçta iştirak eden kişinin payının müsaderesine hükmolunur.

Kazanç müsaderesi

³¹ Madde 55. - (1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.

(2) Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere el konulmadığı veya bunların merciiine teslim edilmediği hallerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsaderesine hükmedilir.

6. Orman Suçlarında 5728 Sayılı Kanuna Göre Tazminat Uygulamasında Değişiklikler

Tazminat (sorumluluk) meydana gelen zarardan kimin sorumlu olduğunu gösteren ve zararın giderilmesini talep hakkını düzenleyen normlar (kurallar) bütünüdür. Tazminat kavramı en geniş anlamıyla, bir kişinin başkasına verdiği zararı giderim yükümlüğüdür (Kılıçoğlu, 2005).

6831 Sayılı Orman Kanunu'nda ise tazminat hükümleri belli başlı üç maddede toplanmıştır. Bunlar 112. madde de yazılı, gerçek zarar esasına göre düzenlenmesi gereken giderim, 113. maddede yazılı mahalli rayiç esasına göre hesaplanması gereken giderim ve 114. madde de yazılı mesaha ve tahribat esasına göre hesaplanması gereken ağaçlandırma giderimidir.

5728 Sayılı Kanun ile yukarıda yazılı tazminatlara ve ağaçlandırma giderine ilişkin davaların hukuk mahkemesinde görülmesi hükmü getirilmiştir. Bu değişiklikte önceden Ceza Mahkemelerinde görülen tazminat ve ağaçlandırma giderlerine ilişkin hükümler, yeni düzenleme ile hukuk mahkemelerine açılacak ayrı davalara konu olmuştur. Bu sebeptir ki Orman İdareleri tarafından tazminata esas olacak cetvellerin Ceza Mahkemelerine gönderilme yükümlülüğü kaldırılarak sadece hukuk mahkemelerine gönderilmeleri esas alınmıştır.

7. Orman Suçlarında 5728 Sayılı Kanuna Göre Yargılama Usulünde Değişiklikler

5728 Sayılı Kanun ile orman suçlarının kovuşturulması konusunda da esaslı yenilikler getirilmiştir.

6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 5728 Sayılı Kanun ile değişik 79. maddesi; orman memurlarının, 6831 Sayılı Kanuna aykırılık oluşturan fiillere ilişkin delilleri bir tutanakla tespit edeceğini, bu kanuna aykırılık oluşturan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen orman malları ile bu Kanunda yer alan suçların işlenmesinde kullanılan nakil vasıtası ve sair eşyaya Ceza Muhakemesi Kanunu³² hükümlerine göre elkonulacağını belirtmiştir. Ancak, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde elkoymanın orman işletme şefinin yazılı emri ile yapılabilmesine olanak tanımıştır. 79. madde ayrıca, Orman Muhafaza Memurları'nın Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre şüphelileri yakalama yetkisine sahip olduğunu ifade etmiştir. Kanunda ayrıca, sahipleri tarafından tohum ve fidandan yetiştirilen hususi ormanların 79. maddeye tabi olduğu ve talep halinde polis, jandarma, köy muhtar ve beklelerinin orman memurlarına yardıma mecbur olduğu hüküm altına alınmıştır. 5728 Sayılı ile değişik 79. maddenin son fıkrasında ise, 6831 Sayılı Kanun'da hüküm bulunmaması halinde, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanacağına işaret edilmiştir.

2008 yılında 5728 SK ile yapılan değişiklik öncesi orman memurları, orman suçlarına ilişkin delilleri bir zabıt ile tespit ederek nakil vasıtaları ile suç aletleri ve suç mahsulü malları zapt ve gerektiğinde suç işleyenleri yakalamaya yetkili bulunmaktaydı. Ancak yukarıda açıklanan 2008 yılında yapılan değişiklikle, orman memurları, Orman Kanununa aykırı fiillere ilişkin delilleri bir tutanakla tespit etmeye yetkili bırakılmış, suçtan meydana gelen orman emvallerine ve suçta

³² 5271 SK; El koyma kararını verme yetkisi

Madde 127.– (1) (Değişik birinci fıkrası: 25.05.2005 – 5353/16 md.) Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri, elkoyma işlemini gerçekleştirebilir.

(2) Kolluk görevlisinin açık kimliği, elkoyma işlemine ilişkin tutanağa geçirilir.

(3) (Değişik: 25.05.2005 – 5353/16 md.) Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde elkoyma kendiliğinden kalkar.

(4) Zilyedliğinde bulunan eşya veya diğer malvarlığı değerlerine elkonulan kimse, hâkimden her zaman bu konuda bir karar verilmesini isteyebilir.

(5) Elkoyma işlemi, suçtan zarar gören mağdura gecikmeksizin bildirilir.

(6) Askerî mahâllerde yapılacak elkoyma işlemi, Cumhuriyet savcısının istem ve katılımıyla askerî makamlar tarafından yerine getirilir (Yaşar, 2005).

kullanılan eşyalara ise hakim kararı, hakime ulaşılamamışsa savcı kararı, şayet savcıya ulaşılamadığı ve aciliyetin olduğu durumlarda işletme şefinin yazılı emri ile el konulabileceği hükmü getirilmiştir.

8. Sonuç

6831 Sayılı Orman Kanunu'nda değişiklik yapan 5728 Sayılı Kanunun ile, doktrinde tartışılan ve aynı zamanda Anayasa Mahkemesine de götürülen kanun uygulamalarının yeniden düzenlendiği görülmüştür. Bu düzenlemelerden özellikle önemli orman suçlarının cezalandırılmasında hakkaniyetli değişiklikler yapıldığı, örneğin ağaç ve fidan kesme suçunda suçta ve cezada eşitlik ilkesine aykırı hükümlerin kaldırıldığı görülmüştür. Bir diğer olumlu değişiklik ise, suçun faili konusunda Anayasanın eşitlik ilkesini ihlal ettiği düşünülen suç işleyenlerin ikametgahı üzerinde cezada artım öngören düzenlemenin kaldırılmış olmasıdır.

Ayrıca, orman işgal ve faydalanma suçu ile orman yakma suçunun ceza maddelerinde yapılan artışın da bu suçların gerçekleşmesinde caydırıcılığı artırabileceği ileri sürülebilir.

Konuyla ilgili bir diğer sonuç ise, çalışmada belirtilen bileşik suça konu suçların, bileşik suç kavramından çıkararak düzenlemeler ile cezada hakkaniyet ilkesinin gözetilmiş olmasıdır. Özellikle eylemlerin bileşik suça konu edilerek hakkaniyetli bir cezalandırma yapılamadığı önceki uygulamanın yerine, yeni düzenleme ile bir fiil içinde gerçekleşen ve konusu itibarı ile ayrı suça konu olan fiillerin cezalandırılması daha tatmin edici olmuştur.

5728 Sayılı Kanun ile getirilen bir başka yeni uygulama ile, orman suçlarında müsadere uygulaması yeni ceza hukuku sistemi gereği Türk Ceza Kanunu'na uyumlaştırılmıştır. Orman mevzuatında benzer uygulama 2004 yılı öncesinde de uygulanmakta ve müsadere uygulaması yine Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre yapılmakta idi. Fakat özel öneme sahip ve sayısız fonksiyon ve faydaları bulunan ormanların korunmasında eski TCK'nın müsadere hükümlerinin yeterli görülmemesi ve ormanların daha iyi korunması için müsadere uygulaması orman kanununda düzenlenmiştir. Tekrar genel uygulamaya tabi olan müsadere uygulamasının bu bağlamda ceza hukuku prensipleri için doğru bir yaklaşım olduğu ancak ormanların korunmasında çeşitli zaafaların ortaya çıkabileceğini belirtmek mümkündür. Özellikle orman suçlarında kullanılan ve üçüncü kişilere ait araç ve gereçlerin, müsadere edilememesi kiralama yoluyla veya anlaşmalı araç ve gereç teminine neden olarak suç aletlerinin her seferinde sahiplerine iadesini kolaylaştıracaktır. Bu durum aynı zamanda civar halkın otokontrol sistemini de zayıflatabilecektir.

Bir diğer önemli sonuç ise, 5728 Sayılı kanunda kolluk kuvveti olarak tanımlanan muhafaza memurlarının kovuşturmalarda önceki etkinliklerinin azalması ve kovuşturmanın her aşamasında gerek memurun gerekse işletme şefinin Cumhuriyet Savcılığ'ından izin beklenmesidir. Bu durum kovuşturma işlerini yavaşlatmakta ve failerin yakalanmasını zorlaştırmaktadır. Her ne kadar Avrupa Birliği kriterleri ve yeni Ceza Hukuku sistemine uygun bir yaklaşım olsa da, orman idaresinin teşkilat yapısı ve mevcut olanakları bu sisteme ayak uydurmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle failerin yakalanması ve kovuşturmanın tamamlanması gecikmektedir.

Yukarıda belirtilen sonuçlara ek olarak, 5728 Sayılı Kanunun 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun ceza hükümlerinde geniş kapsamlı değişiklik yaptığı ancak suçların hareket şekilleri konusunda köklü değişikliklere gitmediği ileri sürülebilir. Bu konuda, orman suçlarının hareket şekli açısından serbest hareketli suçlardan olmasının adil yargılama ve cezalandırma açısından hakkaniyetli olacağını belirtmek mümkündür. Çünkü, gerek teknoloji gerekse farklı ihtiyaçlar ve değişik insan davranışları, kanunda gösterilen hareketlerin dışına çıkabilmektedir. Örneğin ağaçların köküne kimyasal madde dökerek kurutulmasına ve ölümüne neden olunması ne ağaç kesme suçu için ne de orman işgal ve faydalanma suçu için belirlenen hareket tipleri arasında yer almamaktadır. Ancak kanunda açıkça belirtilen suçlardan olmadığı için cezalandırılması

kanunilik ilkesi ile bağdaşmayacağından, haksız sonuçlara neden olabilecektir. Bu ve buna benzer olayların önüne geçilmesi konusunda suçların serbest hareketli suçlar olacak şekilde kanunda düzenlenmesi gerekliliği savunulabilir.

Son olarak, özellikle fail konusunda ortaya konulan yaklaşımın kanunun geneline yayılmasının daha uygun olacağı ifade edilebilir. Örneğin işgal ve faydalanma fiilinde ortaya konan tutumun, otlatma fiilinde de ortaya konması gerekmektedir. Ayrıca 5728 sayılı kanun ile yeni ceza hukuku sistemi ile uyumlaştırılan müsadere ve kovuşturma müesseseleri, orman idarelerinin detaylı personel eğitimi ve civar halkı bilinçlendirmesi ile daha sağlıklı bir sonuca ulaşabilecektir.

Kaynaklar

Adalet Bakanlığı, 2007. Yeni Türk Ceza Kanunu Madde Gerekçeleri, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekece.doc>. Referans tarihi: 15.11.2008

Adalet Bakanlığı, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm>, Referans Tarihi: 01.12.2008.

Anayasa Mahkemesi, 2005. Anayasa Mahkemesi Kararları, Anayasa Mahkemesi Dergisi, Sayı (41), 97-115.

Aygen, D., 2000. Gerekçeli- Açıklamalı- İçtihatlı Orman Kanunu, Cilt I. Yetkin Basımevi, Ankara.

Centel, N.B., 2001. Türk Ceza Hukuku'na Giriş, Beta Yayınevi, İstanbul, 975-486-636-8.

Demirbaş, T., 2005. Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara, 975-020-09 26.

Elvan, D., 2006. 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 91. Maddesinin Ağırlaştırıcı Halleri ve Bir Anayasa Mahkemesi Kararı, Adalet Bakanlığı Adalet Dergisi, Ocak Sayısı, Ankara.

Gedik, D., 2007. 237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na Göre Müsadere, Adalet Yayınevi, Ankara, 994-441-649-8.

Kılıçoğlu, M., 2005. Tazminat Hukuku, Legal Yayıncılık, İstanbul, 975-8654-90-X.

Maliye Bakanlığı Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı, 2000. Türk Hukuk Mevzuatında Müsadere ve Tedbirin Kapsamı ve 4208 Sayılı Kanun Açısından Değerlendirilmesi, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

Mestav, M. 2001. Açıklamalı-İçtihatlı Orman Kanunu ve İlgili Mevzuat, Yayın Matbaacılık, Ankara, 975 975664-0-4.

Noyan, E., 2005. Ceza Mevzuatı Atıflı - Notlu, Adil Yayınevi, Ankara, 975-9041-00-6.

Özbek, V.Ö., 2005. Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 975 020-047-2.

Özgenç, İ., 1996. Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hukuk Müşavirliği Yayın No:2, İstanbul.

Toroslu, N., 1988. Ceza Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara.

Türkiye Büyük Millet Meclisi http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanun_tasarisi_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=54956, Referans Tarihi: 10.12.2008.

Türk Hukuk Sitesi, <http://www.turkhukukrehberi.net/adli-para-cezasi/>, Referans Tarihi: 01.12.2008.

Yaşar, O., 2005. Uygulamalı ve Yorumlu 5271 Sayılı Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu, Kişisel Yayın, Ankara, 975-983-570-3.